

Nowacki, Wojciech

"W objęciach Ducha Świętego. Ruch Odnowy w Duchu Świętym w życiu Kościoła", Grzegorz Połok, Bytom-Katowice 2001 : [recenzja]

Studia Teologiczne 19, 494-498

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W rozdziale siódmym tej książki jest mowa o formacji stałej, której zadaniem jest odnowa pastoralna. Kapłani mają za zadanie zastanawiać się nad tym jaka działalność duszpasterska przyniesie godne owoce w najbliższych latach życia Kościoła. Należałoby przede wszystkim zwrócić uwagę na głoszenie Słowa Bożego i Jego akceptacji w życiu. Postawić w centrum życia duszpasterskiego Tajemnicę Paschalną celebrowaną w liturgii, pogłębić świadomość Kościoła u katolików świeckich jako Ludu Bożego, uwrażliwiać na sprawy misyjne Kościoła. W posłudze duszpasterskiej ważna jest postawa bezinteresowności, autentyczności wewnętrznej głębi i dojrzałości, wreszcie postawa miłości (por. I Kor 13, 1).

Poruszone jest tutaj zagadnienie niektórych kryteriów i zasadniczych akcentów, które mogą przyczyniać się do pogłębienia działalności pasterskiej w najbliższych latach. Jest to kryterium istotności, kryterium braterskiej wspólnoty, kryterium pedagogiczne – edukacyjne – formujące, kryterium komunikacji i kryterium miłości i misji.

Formacja stała kapłanów wydaje się czymś koniecznym we współczesnym świecie. Przyczynia się do wzrostu ludzkiego kapłana, do jego autentyzmu, świadectwa, a to wszystko ma na celu odnowę Kościoła i jego działalności pastoralnej. Formacja prezbiterów musi mieć zatem konkretne odniesienie do procesu nawrócenia. Podstawa takiej formacji nie jest przede wszystkim bogactwo strukturalne, liczne inicjatywy, wielkie programy. U podstaw takiej formacji ma być postawa teologalna: wiara, nadzieja i miłość. Ta postawa ma się wyrażać przede wszystkim w pokorze, odpowiedzialności, nawróceniu, zaufaniu, solidarności, służbie jedni drugim, w cierpliwości, w naśladowaniu Chrystusa.

Ks. Tadeusz Syczewski

Grzegorz Polok, *W objęciach Ducha Świętego. Ruch Odnowy w Duchu Świętym w życiu Kościoła*, Bytom, Katowice – Murcki 2001, ss. 287

Celebracja Wielkiego Jubileuszy Roku 2000, a szczególnie drugi rok bezpośredniego przygotowania – 1998, który poświęcony był Osobie Ducha Świętego, Jego obecności i działaniu w Kościele, stało się sposobnością do głębszej refleksji nad rzeczywistością Ruchów Kościelnych. Jan Paweł II wielokrotnie podkreślał doniosłe znaczenie Ruchów we współczesnym Kościele i zachęcał nie tylko do ich wdzięcznego przyjmowania i popierania, lecz także do ujmowania bogatej rzeczywistości Ruchów Kościelnych w systematycznej refleksji teologicznej.

Wezwanie to podejmuje publikacja Ks. Grzegorza Poloka. Jest ona poświęcona jednemu z największych, współczesnych ruchów jakim jest Odnowa w Duchu Świętym. Jedną z cech charakterystycznych Odnowy jest od-

krycie Osoby i działania Ducha Świętego poprzez osobiste i świadome poddanie się Jego prowadzeniu i przyjęcie udzielanych przez Niego charyzmatów, jako darów dla budowania Chrystusowego Kościoła.

Autor poddaje analizie Odnowę w Kościele polskim pod kątem recepcji katolickiej nauki o Duchu Świętym. Praca opiera się na ankietach przeprowadzonych wśród członków grup Odnowy Archidiecezji Katowickiej, które gromadzą aktualnie ok. 2000 osób.

Omawiana pozycja jest publikacją pracy doktorskiej obronionej na UKSW w Warszawie. Została wydana przy udziale Archidiecezjalnego Ośrodka Odnowy w Duchu Świętym w Katowicach. Ks. Grzegorz Polok jest wieloletnim duszpasterzem akademickim w Katowicach, osobiście związany od wielu lat z Odnową. Z pewnością to właśnie osobiste doświadczenie wpłynęło na podjęcie i teologiczne opracowanie takiego właśnie zagadnienia.

Autor ujmuje podejmowaną problematykę w trzech rozdziałach. Pierwszy z nich poświęcił na streszczenie nauki Kościoła o Duchu Świętym, Jego obecności i działaniu w Kościele i w świecie. Oparł się przy tym na najważniejszych dokumentach Magisterium ze szczególnym uwzględnieniem Soboru Watykańskiego II, Katechizmu Kościoła Katolickiego, aż po Dokument Komisji historyczno-teologicznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Oprócz tego ta część zawiera liczne odniesienia do wypowiedzi papieskich oraz do licznych opracowań teologicznych dotyczących Ducha Świętego, przede wszystkim dostępnych w języku polskim.

W rozdziale tym Autor omawia naturę Ducha Świętego, wskazując szczególnie na jego rolę w objawieniu się Boga ludziom oraz w wiernym przekazie Objawienia. Szczególnie wiele miejsca poświęca obecności i działaniu Ducha Świętego w Kościele. Wyraźnie ukazuje rolę Ducha Świętego jako Tego, który tworzy i nieustannie ożywia Kościół, będąc zasadą jego jedności. Wiele miejsca poświęca też uświęcającemu działaniu Ducha w Kościele. W tym kontekście ukazuje poszczególne sakramenty oraz omawia modlitwę chrześcijańską.

Nie mogło zabraknąć również streszczenia nauki Kościoła o charyzmatach. Ukazując ich naturę oraz ich rolę w życiu Kościoła Autor podkreślił, że są one darami Ducha dla Kościoła. Wiara Kościoła w to, że Duch udziela charyzmatów wszystkim ochrzczonym nie bez trudu toruje sobie drogę w świadomości wierzących, tak świeckich jak i pasterzy. W stosunku do tych ostatnich Autor przypomina, iż są oni nosicielami charyzmatu rozeznawania, którym winni służyć „odkrywając, uznając i popierając różnorodne charyzmaty świeckich, stwarzając im możliwości wykorzystywania charyzmatów w służbie Kościołowi” (s. 77)

W końcowej części tego rozdziału Autor ukazuje Ducha Świętego w Jego relacji do świata. Podkreśla, że jest On źródłem misyjnego dynamizmu Kościoła oraz otwartości Kościoła na świat.

Taka synteza nauki Kościoła o Duchu Świętym stanowi z jednej strony konieczny punkt wyjścia dla dalszych rozważań dotyczących jej recepcji

wśród członków Odnowy. Z drugiej strony może spełniać rolę cennej pomocy formacyjnej nie tylko dla odpowiedzialnych za formację w grupach Odnowy, lecz także dla osób, które z różnych względów nie mogą sobie pozwolić na studiowanie dokumentów i opracowań teologicznych. Dla pragnących pogłębienia poszczególnych zagadnień cenne jest także wskazanie bogatej literatury. Można jednak zauważyć, że wykorzystanie tak bogatego materiału źródłowego przysporzyło Autorowi nieco trudności redakcyjnych i stylistycznych.

W drugim rozdziale Autor przybliżył Odnowę w Duchu Świętym w perspektywie jej rozwoju historycznego i zasadniczych cech charakterystycznych. Wskazał przy tym na protestanckie pochodzenie współczesnego ruchu charyzmatycznego, który bierze swój początek z doświadczenia protestanckiej szkoły biblijnej w USA na początku XX wieku. Autor zaznacza, że to właśnie żywe pragnienie doświadczenia działania Ducha Świętego tak, jak jest ono opisane w Dziejach Apostolskich i w Listach św. Pawła, było u podstaw faktycznego przeżycia, z którego zrodziły się wspólnoty zielonoświątkowe oraz ruch charyzmatyczny w Kościołach protestanckich i w Kościele Katolickim.

Omawiając powstanie i rozwój katolickiej Odnowy w Duchu Świętym Autor podkreślił nieprzypadkową zbieżność między wypowiedziami papieży Leona XIII i Jana XXIII oraz nauczaniem Soboru Watykańskiego II na temat Ducha Świętego i Jego działania, a pragnieniami i doświadczeniami świeckich katolików, które doprowadziły w 1967 roku do przeżycia „chrztu w Duchu Świętym” i dały początek pierwszym katolickim wspólnotom Odnowy w Duchu Świętym.

Na uwagę zasługuje wyakcentowanie przez Autora eklezjalnego uznania Odnowy wyrażające się mianowaniem przez papieża Pawła VI Asystenta Kościelnego na poziomie międzynarodowym, aż po zatwierdzenie przez Stolicę Apostolską w 1993 roku Statutu Międzynarodowych Służb Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (ICCRS). Omawiana publikacja przytacza również liczne wypowiedzi papieskie do Odnowy, w których przewijają się słowa uznania i zachęty. Wydaje się, że stosunkowo niewiele miejsca poświęca się ważnym wskazaniom i zaleceniom zawartym w tychże wypowiedziach papieskich.

W sposób bardzo skrótowy przedstawiono rozwój i aktualną sytuację Odnowy w Kościele Polskim. Może to budzić zdziwienie zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę, że praca dotyczy właśnie Odnowy w Polsce. Nie udało się też ustrzec pewnych nieścisłości, jak np.: że Ks. Bp. E. Samsel jest aktualnym opiekunem Odnowy z ramienia Episkopatu (s. 122, 125). Dziwi też fakt, że omówienie „Dokumentów z Malines”, bardzo istotnego zresztą dla Odnowy tekstu, znalazło się właśnie w punkcie poświęconym Odnowie w Polsce.

Autor przedstawił również charakterystyczne dla Odnowy cechy i pojęcia określające istotne dla tego Ruchu doświadczenia takie jak: „Chrzest w

Duchu Świętym” czy charyzmaty i posługiwanie nimi. Szczegółowo omawia podstawową formę aktywności wspólnotowej Odnowy jaką jest spotkanie modlitewne, wskazując na zasadnicze jego elementy, jak i na jego spontaniczny i różnorodny charakter. Autor podkreślił że do stałych i istotnych elementów spotkania modlitewnego należy słuchanie Słowa Bożego, pełna dynamizmu, spontaniczna modlitwa uwielbienia oraz posługa charyzmatami. Omawiając doświadczenie „chrztu w Duchu Świętym” wiele miejsca poświęcił jego teologicznej ocenie i odniesieniu do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Niezbyt szczęśliwym wydaje się stosowanie charakterystycznego dla sakramentów terminu „udzielanie” w relacji do praktyki „chrztu w Duchu Świętym” w grupach Odnowy. Autor wskazał również na najważniejsze zagrożenia wynikające z niezrozumienia istotnych celów Odnowy i absolutyzowanie poszczególnych jej aspektów. Nie bagatelizując istniejących niebezpieczeństw odwołuje się do optymistycznej tezy E. O’Connora, iż należy z radością przyjmować ożywienie wiary dokonujące się przez Odnowę niż lęklonie tamować rozpowszechnianie się tego Ruchu w Kościele (s. 178).

W sumie drugi rozdział przybliżył w sposób syntetyczny rzeczywistość Odnowy w Duchu Świętym, odwołując się do bogatej literatury przedmiotu. Dzięki temu stanowi on cenną pomoc tak dla osób pragnących zdobycia podstawowych, źródłowych informacji o tym Ruchu, jak również dla samych uczestników grup modlitewnych, którzy mogą dzięki temu zdobyć podstawową wiedzę o przeżywanym doświadczeniu oraz informację o materiałach źródłowych do jej pogłębienia.

Rozdział trzeci stanowi zasadniczą część pracy i zawiera odpowiedź na postawione na wstępie pytanie o stopień przyswojenia sobie nauki Kościoła o Duchu Świętym przez uczestników Odnowy w Duchu Świętym na przykładzie Archidiecezji Katowickiej. Autor przeprowadził wśród członków grup Odnowy ankietę, która jest podstawowym materiałem podejmowanej analizy. Pytania stawiane w ankiecie nie należały do łatwych i wskazywały wysoki poziom oczekiwań Autora. Analiza uzyskanych odpowiedzi ujęta jest w schemat odpowiadający ekspozycji nauki Kościoła O Duchu Świętym zawartej w pierwszym rozdziale.

Autor szczegółowo omawia poziom przyswojenia sobie poszczególnych prawd przez ankietowanych. Daje w ten sposób dokładny obraz znajomości nauki o Duchu Świętym wśród członków Odnowy. Obraz ten jest pozytywny. Przeciętnie ponad 70%, a w niektórych kwestiach nawet 90% ankietowanych (działanie Ducha Świętego w liturgii czy w modlitwie: s. 169, 236, 247) wykazała się dobrą znajomością nauki Kościoła o Osobie Ducha Świętego i Jego działaniu w Kościele. Jest to tym bardziej godne podkreślenia, że badani uczestnicy grup Odnowy nie ukończyli systematycznego, teologicznego studium pneumatologii katolickiej, lecz korzystali ze zróżnicowanych form nauczania ukierunkowanego przede wszystkim na rozwój życia duchowego i pogłębienie specyficznego doświadczenia Odnowy. Nauczanie to pro-

wadzone jest zwykle przez kapłanów i świeckich, którzy najczęściej nie są specjalistami w tej dziedzinie.

Nie zaskakuje, ukazana w publikacji, bardzo dobra znajomość katolickiej nauki o charyzmatach (s. 238). Natomiast zwraca uwagę wysoki stopień świadomości kompetencji pasterzy Kościoła w rozeznawaniu charyzmatów i określaniu ich prawdziwości. Członkowie Odnowy są przekonani, że w tej dziedzinie świeccy liderzy i animatorzy mogą pełnić rolę pomocniczą, zawsze w ścisłej jedności z kapłanami (s. 239-240).

Autor wskazuje, że czas przynależności do Odnowy znajduje odzwierciedlenie w głębszym przyswojeniu sobie prawd wiary. Zauważa też pewne braki w znajomości nauki o Duchu Świętym (np.: rola Ducha Świętego w objawieniu tajemnicy Boga i w przekazie Objawienia – s. 208).

Ta część publikacji zredagowana została, zgodnie z wymogami metodologii, jednak nieprzystępnym dla przeciętnego czytelnika językiem analizy statystycznej. Niemniej zebrane tu wyniki badań, a szczególnie wykazane braki, mogą i powinny stać się przedmiotem refleksji, przede wszystkim duszpasterzy i świeckich odpowiedzialnych za formację w Odnowie.

Pewne zastrzeżenia budzi podtytuł publikacji: *Ruch Odnowy w Duchu Świętym w życiu Kościoła*. Pozycja ta bowiem skupia się na recepcji nauki Kościoła o Duchu Świętym wśród członków Odnowy i nie daje całościowego obrazu miejsca, jakie zajmuje Odnowa w Kościele. Tym bardziej, że przedstawiona analiza dotyczy członków Odnowy w jednej tylko Archidiecezji Katowickiej. Sam Autor zaznacza, że uzyskane wyniki nie mogą być automatycznie przenoszone na inne kościoły lokalne, w których Odnowa jest obecna, a to z racji niejednorodności samego Ruchu i dużej autonomiczności wspólnot i ośrodków lokalnych (s. 255).

Chociaż Odnowa w Duchu Świętym nie jest ruchem typowo formacyjnym, to praca Ks. Poloka wykazuje, że wśród jej członków zaznacza się pogłębiona znajomość prawd wiary. Z pewnością można powiedzieć, że dla członków Odnowy Duch Święty nie jest „Bogiem nieznanym”, a intelektualnemu pogłębieniu nauki Kościoła o Trzeciej Osobie Bożej sprzyja osobiste i wspólnotowe zarazem doświadczenie jego obecności i działania.

Sądzę, że książka Ks. Grzegorza Poloka zasługuje na zainteresowanie jako istotny wkład w teologiczną refleksję nad rzeczywistością ruchów Kościelnych. Rzetelne ukazanie Odnowy w Duchu Świętym w wymiarze efektywności formacji pneumatologicznej, nawet jeśli oparte o ograniczoną liczebnie i terytorialnie grupę, będzie służyło pomocą wielu zainteresowanym oraz zachęcało do dalszych studiów.

W adhortacji o misji i powołaniu świeckich Jan Paweł II podkreślił konieczność integralnego przekazu wiary w formacji prowadzonej przez Ruchy Eklezjalne. W tym kontekście polem dalszych, interesujących studiów może być właśnie analiza ruchu Odnowy pod kątem relacji pogłębionej znajomości nauki do Duchu Świętym do pozostałych prawd wiary.

Ks. Wojciech Nowacki